

עמנואל בריקדמא

אני יכול להכיר אחרת בזמן הולדתו של מדי, בת 20 פחות או יותר. לידה בלונדינית יפה, שבהא מפתחתיקה לתלאיבי, לחפש ריגושים. אולי גם לברוח. אולי גם לחפש את התמונה שבה היא יכולה לשכור את עצמה במרכז. ילדה שמבקשת לשתות את החיים מכל הכוסות והבקבוקים שמזדמנים בדרך, מבלי, כנראה, לרווח כל צמאון.

ואני יכול להתחיל את הסיפור כאן ועכשיו. בעכו. סוכות, 1988. בחדר קטן, בשולי מיבצה הצלבנים העתיק, יושבת ממרר יערוך מעיין, לבושה פיג'מה וענינה חסומה בתחושות לבנות, אטומות. ממרר, שחקנית, אשה בלונדינית יפה (פעם מפתחתיקה, עכשיו מעכו), מנסה לפתוח חשבונות. בעיקר עם מדי, הילדה שפעם הייתה ברובה כאב, ברובה אומדל'ב ותור פתוח צמצמחשיפה אירי, היא פונה אל עצמה המהבה. והשגיל שהחיים לא יהיו קלים, היא אינה באה בדרך קצרה. הקול שיצא מגורלה של מדי אינו קול אלה אביה שמת. מדי, באתה פיג'מה וללא עיניים, היא האב החולה על עול גסיסה: עיוור, אוהב ללא תנאי גם ככאב, מדבר ומקלל במיבטא צ'כי קשה.

ככל הנצנה של "מכונות דור שני" בחיק העיר העתיקה שמועם את זה שיש אנשים. שיש אנשים, שבורו להיכנס לחדר של ספר יערוך מעיין. כי באי "מכונות" יכלו גם ללכת לחדריה של שלושת השחקנים האחרים של המרכז לתיאטרון כעף, בלחות שרירים בחויות ממין אחר, כבחיית השחקנים הם.

"מכונות", שמתמסכת שלוש שעות, מתחלקת לשני חלקים. בחלק הראשון מתפצל הקהל בין הדורשים של השחקנים, עד להפסקה. רק אחרי כן מתכנסים כולם יחד, באולם גדול יותר, לכעין "ליליסדר". לולכה, שולחן ערוך ונגונים של ליל סדר. למעשה, מיסטר עיצובית לריטואל מקורי, שיש לו ירכתיקום קר בחיות תלוי על קולב זרות המשוחרר ליליסדר, טקסט שבו יש מקום למרר פוליטי, להבשר הדגור האיש של השחקן, למיפגמים, לריטואליים לפעמים, של תיאטרונטו, שיש בהם מסיקה, תנועה ואמירה של טקסט. כמו

"אין תפקיד. התפקיד זה אני. דמות שאני יוצרת, מהתחלה ועד הסוף"

בחרים הקטנים, המשך החוויה התיאטרונית בהיעדר כל הציצה בין השחקן לקהל.

וגם כאן, בחלק השני, נמשך הסיפור האיש של סמדר יערוך מעיין. פצ'ולטו, תורת הבת ומקללת. כך קולל האב, פצ'ולטו. פצ'ולטו. מכאן הולדה, היא תיקרא מדי. ארוכים לי שלושת השמות הרשומים בתוכנית: שבה קיבלה את פרס השחקנית של הפסטיבל לתיאטרון אחר.

ובכן, לקראת סוף הסדר, פושטת מדי את הפיג'מה, מסירה את הרשתות מהעיניים, לובשת חליפה יפה, סכה שיערה כמון, מרכיבה משקפיים גגורניים, ויוצאת בקרשצנדר של שמתחיים. האב, בהפראני בדידוני מבוקר, חוזר לחיים. עולה במחיר איכותי נוצרי: הסעודה האחרונה. יש קסם לתחייה. ואם תרצה, תמצא במנוולו של מדי, בחלק הראשון, גם התייחסות אל החטא הקדמון.

קיבנימאטו, אני משער שלא לוח עם התכונות, אבל מה רע במעט חסר נוצרי. כולנו זקוקים לו, גם הערבי שבנה את החומה לכל אורך הטקסט ורד, לקראת סופו, להצבי בפנינו אבקמצבה, שישוואה חרוטה בה. זיכרו את החסד שנימצע מבם שם.

אני רואה שכבר עשית את ההברעה. אני עם מדי. שחקנית. מעבר לביקשיריגושים. מעבר למצאון. החיים של פעם הם פלש'ביק. העבר ימשיך לקום לתחייה בכל אתה מההצגות, בחדר הקטן שבו מיטה, אשה כפיג'מה, מאות צבצנות. עשרות תצלומים, טיפ ומנוולו. הוא יודקך, פה ושם, גם כבסורה. לפעמים בתחושת אשם, לפעמים כבסורה של חשבון שלא נסגר ולפעמים כמבט צגת בלאוה של בוגר שראה הכל, אל משהותבעורים שמעוררת אישורה סומק של מבוכה.

קשה להוציא אותה מעכו. ארבע שנים גרה עם עמנואל, דרד מעיין. דרד הוא המנהיג - נרמה שוו המלה, כי התואר מגולל בתאשים יותר לתאטרוןיהמשרד בתלאיבי ובחיה - של המרכז לתיאטרון עכו. דרד, בוגר מגנט בימוי באוניברסיטת תל-אביב, התגלה בפסטיבל התיאטרון בעכו. הוא לפני תשע שנים. הוא בים או את "פורק הרוחות" של אלתרמן. גישה מקורית, צמודה

החיות בלאוה

עכו לסמדר יערוך מעיין היא לא רק פסטיבל. היא חיים ותיאטרון אחר, יום-יום. השנה קיבלה את פרס השחקנית, על מסע אישי אל העבר, דיאלוג עם אבא, עם מי שהיתה פעם מה שקורה כשתיבת פנדורה נפתחת

עם מוני יוסף במופע קודם של המרכז, "תופים". חזונה מהבית לראות בגופה בעל-בית

לאופי של חלל אולם האבריים. תיאטרון אחר, מאיפה שלא התחבל. הפרס שקיבל, הביא אותו לנוודי-צ'ק. עורד קטלר, מנהל אמנותי, קיבל את הרעיון שלו לביים הצגה על-פי "עד מות", הרומאן של עמוס עוז, על מסעי הצלב. כשלוך מהדורה. מעיין קיבל רימו של גאון תורן. מטאור שניצנץ וכבה. ואחר-כך, היו עליות וירידות.

עד עכו. הם יושבים שם, כאמור, ארבע שנים. לפני זה, קיימו מגעים בנסיון לתחמקם בחבל מונט ובוכרודי-קע. בקצה של ארבעה חב'ה, פלוס לוונינים. עדיית עכו והחברה לפיתוח העיר העתיקה נתנו להם את המקום, והם מקיימים את עצמם. היו

כבר כמה הצגות. עוד נרבר עליהן. מעיין הוא האיש שהגה את הרעיון, ביים ועיצב את "מכונות הרור השני".

כמו שמארתי, קשה לשלוף אותה מעכו. תלאיבי, בשבילה עיר של פלאסטיק. העיניים והבורות נשואות מבט של אידיוכולתי, כשאני מוכיח לה את תלאיבי, עיר-הריגושים של פעם. יום בתלאיבי, ויש גענועים הביתה. הביתה, זה קוטג' על שפת הים של עכו. ממש על שפת הים. החובל מלפנים החומות העבות מהצר. "נשאבתי פנימה, לעכו", היא אומרת. זה נראה לי המקום היחיד שאפשר לחיות בו, בגלל העתיקות. הפאטינה של

הזמן. ארץ-ישראל, שיש מאחוריה שנים והיסטוריה. נראה לי, שיש משהו אמיתי גם בעינין הזה של דרקוס. לחיות על יד - ובחדר עם - ערבים, זה החיים הישראליים המלאים.

ארבע שנים בעכו. להקים תיאטרון. האשה הצעירה מוצאת עצמה כשחקנית, כאשת איש, אשה רוויה, רגועה. נגמר המרדפים אחר. למעשה, לומדת שפה, שותיה שפתה לאורך כל החיים המשוחרר מצא את הסדר, שיר ייחודי. אולי הוא סוג מיוחד של שחקנית, שלא מסתפקת בתיאטרון קונפציה. בשבילה, זה הייב לוויות מוצר בהומנה אישית, תפור עליה. יותר מזה: שייחנה לה את המידות, היא תמרוך בעצמה. בארבע שנים, כמה תפקידים של תיאטרון מאוד אישי. ועכשיו, וכרונות דור שני.

העבודה על "מכונות" הייתה תוליד מורכב. במשך חצי שנה, בנינו את זה. בתחילה, העלאת זכרונות. הרבה עבודה עצמית. לרענו כל הזמן את הזכרון, על-פי נושאים. ריחות, צבעים, תחושות, טעמים, מראות, פחדים, שמחות. אחרי-כך התבקשו לראיון חורים, ואם יש - סמים וסבתות ודורות רחוקים יותר. לצבור עדויות כמה שאפשר. אחרת, כל אחד מאיתנו בנה את עידהחיים של משפחתו. הסיפורים נרשמו ותוערו.

תודושים, ממישהו מדי, במשך חודשים נפגשנו יומיום והיינו מספרים את הסיפורים שצברנו. דרד היה שולף את האלמנטים התיאטראליים וממיי אותם. אחרי-כך הבאנו מיסמכים, משפחתיים. תעודות, תצלומים. אני מצאתי בבית מזוודה שלמה של מיסמכים ותצלומים, שנצברו במשך 50 שנה. מיסמכים ותמונות של סבא וסבתא, של אבא ואמא.

מי שנכנס לחדר של מדי, בהצגה, רואה את התצלומים הללו מפורזים. על הריצפה, על המיטה, בצבצנות, ורוקים בפניות. "רובם" היא מחייכת, המושכלים. אבא, שיהי צלם, שיכפל. רי מזו לראות את התמונות האלה, חלקו בצבע ספיה של תצלומים עתיקים, ורוקים סתם. כאות ההצגות, מספרת מדי, נכנס אחד ממני רוויה, וביע, כסוף, זעזוע מהולול הזה בתמונות המשפחיות.

"הפלימים, זה מה שאיכפת לך", היא גערה בו, ומה עם החיים שלי? עם אבא שלי? אני רוקק רי שמחה, כשחקנית, שאני עושה לך נאחם. שאני מועזעת אותך".

בשלב הבא, התולנו להפעיל את האמצעים התיאטראליים. הבאנו הצעים והתמדרנו איתם. ובסוף, כל אחד עיצב את חדרו.

בקאסטה, המלודה את הסיאנסים שלך, את משמיעה טקסט מקביל. באילו הביטוש מתקיים על ערוך נוסף. אך הקלבת את זה?

יצא לי מנוולוג שספרתי אחר. מה שאתה שומע, זה לא ערוך. נאמר במבט של ריכוד. ריכוד רצוף. בכי. היה לי אבא במדענות, אבל עדיין לא בתור עבודה תיאטראלית. היו היסטורים, ספקות. היה קשה. היו רגעים שרציתי לצאת מכל העניין.

עד שיום אחד זה בא. עצמתי את העיניים והתחלתי ללכת כמו עיוור. בתחילה לא ריכוד. הייתי חצי בחלום ממה שאני עושה. עברתי הזמן בעיניים עצומות. כמו בדיכום. מין מדיסיה כואת. לפעמים הייתה תחושה, כמו שיש לילדים קטנים, שאם אתה לא רואה, גם לא רואים אותך".

- ולמה הצבצנות?
בצבצנות יש רימו של מחיון ביולוגי. כלים של שימור. בצבצנות, בהשיתית פורמאלין, משמרים

"ככל שאבא חלה ונחלש, דמותו הסמוכותית ככל התמוטטה, כך אני התרחקתי"

שימור ביולוגי. לוא הייתי תולכת עד הסוף, הייתי אולי צריכה לשמר חיות קטנות או עורבים אולי".

מדי בנתה את הטקסט לאט, עם הרבה כאב וככי. חסומת-עיניים, חודר כל יום וראתה בחושך את אבא שלה. שחורה את המיבט שלה. את הטיסיה שהיו שגורים בפיו. את הקללות. פצ'ולטו. הטקסטים חרי-עמיים. משתנים מהצגה להצגה.

מדי היא הבכורה. יש עוד שתי אחיות ואח. בסוגייהם האחים והאם אינם מורשים להיכנס להצגה התיאטרית. זה גבול הרוח שמדי יכולה להרשות לעצמה. והכיוון חולך אחרת. מדי יערוך,